

Tšaikovski „Padaemand“ uudses tõlgenduses „Estonia“ laval

„Lähtusin ooperi „Padaemand“ lavastuses, mis täna läheb tuleproovile avalikkuse ette, uutest põhimõtetest, taotledes täielist harmooniat Tšaikovski partituuri muusikalise sisu ja kõigi osaliste lavalise tegevuse vahel. Seega peaks antud etendus kujunema tõeliseks muusikaliseks draamaks,“ kõneleb sm. A. Tugolešov, meie publiku lemmikooperi uudislavastuse külalislavastaja.

Millega erineb siis antud lavastus varemähast?

„Nõukogude tänapäeva ooperilavastus on suurte sammudega edasi läinud. Alles üsna vähe aega tagasi oli ooperilavastus vanade traditsioonide küttes, kus ooper oli mingi „kostümeeritud kontsert“ ja kus näitlejad küll suurepäraselt laulsid, kuid mängu asemel kasutasid traditsioonilisi ooperistampe. Muusikalavastuses peavad näitlejad-lauljad andma tõepäraseid kujude, kelle liikumises ja käitumises oleks loogiline järjekindlus ja psühholoogiline õigustus. Muusikalavastusel on aga pealeselle veel oma spetsiifilised erinevused, võrreldes dramaatilise lavastusega. Paljud ooperilavastajad hülgavad helilooja poolt muusikalises partituuris antud dramaturgilisi elemente, mida helilooja on fikseerinud mitte üksnes vokaalses osas, vaid ka osaliste konkreetsetes tegevuses. Selleks aga peab lavastaja lahti mõtestama partituuri, peab tundma õppima kõiki helilooja muusikalise-dramaturgilisi võtteid, sest iga muusikalise-dramaturgilise võtte tingib teatava lavalise interpreteerimise.

Kuna aga lavastajad meie teatris suures enamuses ei ole muusikalise eriharidusega ja dirigendid omakorda on dilettandid dramaatilise näitlemiskunsti valdkonnas, saamegi nii harva täisväärtuslikke ooperilavastusi.

Olenevalt sellest, kumb lavastuses domineerib, kas dirigent või sõnalavastaja, saame ka ooperilavastuse. Uhel juhul langeb pearõhk laululisele ja muusikalisele küljele, teisel korral näitlemisele. Mina aga püüan anda „Estonia“ laval uut tüüpi lavastuse, ja kuigi see ei kujune väheste võimaluste tõttu nii rikkalikuks ja uhkeks kui meie Nõukogude Liidu keskuste suurteatris, taotleb see olla algusest lõpuni muusikaline tõlgendus.

„Selgitage oma loomingulist kavatsust mõne näitega „Padaemandast“ antud lavastuses.“

„Näiteks: Tšaikovski on „Padaemand“ neljandas pildis kujukalt ja täpselt juhtinud Hermani partii tema lavalist käitumist. Stseenis, kus Herman tuleb krahvinna juurde, me kuuleme orkestris osas Hermani meeleolu ärevust, tema ebalevaid samme ning tema kahtlustest lõhestunud hinge piinu, ning samas võtab ülekaalu maniaki otsustavus, kes iga hinna eest tahab teada saada kolme kaardi saladust. Lõpuks kuuleme orkestri tormises passaažis Hermani tungivaid samme. Vastu oma südametunnistust otsustab ta krahvinnalt teada saada kolme kaardi saladust.

Muidugi ei pea ma oma tõlgendust selle muusikalõigu kohta ainumaksvaks. Mõni teine lavastaja võib-olla käsitleb

seda kohta teisiti. Lähtepunktiks on see, et Hermani lavaline tegutsemine langeks ühte orkestripartiiga ja vastaks sellele.

Juba sellest ühest näitest peaks ilm-nema, et ooperilaulja ei pea mitte üksi kogu aja nootide järgi rütmiliselt laulma, vaid ka liikuma ja tegutsema muusikalise partituuri kohaselt. See raskendab muidugi tunduvalt näitleja-laulja tööd, kuid annab suurepäraseid tulemusi elamuse saamise mõttes. Sellises lavastuses mõjutab publikut korraga kolm kunstiliiki. Tšaikovski geniaalne muusika, näitleja vokaalne kunst ja lavaline mäng sulavad üheks tervikuks.

Tõin muusikalisele lavastusele karakterse näite momendist, kus laulja ei laula, orkestris aga kostab tema konkreetne lavaline tegevus. Loomulikult peab näiteja laulmise hetkel samuti lavaliselt tegutsema. Sel juhul ei dikteeri aga orkester näitlejale tema lavalist käitumist, vaid on vokaalse partii saateks. Siin peavad lavastaja või näitleja ise leidma väljendusvormid, žestid, liikumise jne., mis vastaksid osalise sisemisele seisundile.“

„Kuidas suhtub „Estonia“ näitlejate kollektiiv teie uudsele lavastuspõhimõttele?“

„Loomulikult oli minu töö „Estonia“ kollektiiviga raskendatud, kuna siinsel ooperikollektiivil tuli oma praktikas esmakordselt peale oma vokaalse partii tundma õppida ja tungida ka instrumentaalmuusikasse.

Pean märkima, et kõik osatäitjad — solistid, koor, balletirühm ja orkester — suhtusid minu tööle suure tähelepanu ja loomingulise vaimustusega. Oleme kogu kollektiiviga mitmeid kuid pingseid ja hoolega töötanud ja tahame loota, et oleme saavutanud tervikliku lavastuse, mis vastaks tõelise muusikalise draama põhimõttele,“ lõpetab sm. Tugolešov.